

V torek, četrtak in soboto  
izhaja in velja v Mari-  
boru brez pošiljanja na  
dom za vse leto 8 gl. — k.  
za pol leta . . . 4 . . . — k.  
za četrt leta . . . 2 . . . 20 . . .

**Po pošti:**  
Za vse leto 10 gl. — k.  
za pol leta . . . 5 . . . — k.  
za četrt leta 2 . . . 60 . . .

Vrednisto in opravišče  
je v gospodskih ulicah  
(Herrengasse) št. 117.

# SLOVENSKI NAROD.

**Oznaniła:**  
Za navadno dvostopno  
vrsto se plačuje  
6 kr., če se natisne 1 krat.  
5 kr., če se natisne 2 krat.  
4 kr., če se natisne 3 krat.  
veče pismenke se plaču-  
jejo po prostoru.  
  
Za vsak tisk je plačat-  
kolek (štampelj) za 30 k.  
  
Rokopisi se ne vračajo,  
dopisi naj se blagovoljno  
frankirajo.

Št. 5.

V Mariboru 12. januarja 1869.

Tečaj II.

## Troje listov o slovenskih zadevah.

II.

### Slovenci in Avstrija.

Dokler se Slovenec svoje narodnosti in svoje veljave ni zavedal, in dokler nekteri Nemci svojih političnih teženj niso očitno pokazovali začeli, ni bilo slovenskega vprašanja, katero vsem Waserjem, Blagatinškom in Dežmanom vkljub vendar je in biva. To vprašanje se pojavlja od dne do dne bolj, in tajiti ga. kaže ali imenitno preziranje — sladka navada oholih diplomatov in politikarjev — ali pa boječnost. Slovensko vprašanje, o katerem se ravno v „Slov. Nar.“ najživahnejše razprave vrsté, res ni vprašanje evropskih državnikov, ali zato je tem bolj vprašanje notranje; vprašanje avstrijsko. In samó s tega ozira hoče biti čem preje rešeno. O pristojnosti njegovi ni treba govoriti; opravičuje ga pravo človečansko in državljansko, o katerem sem v prvem listu govoril.

Kar se Nemcev tiče, mi jim nismo v principu neprijazni. Mi spoštujemo njih jezik, njih prosveto, njih bogastvo, njih umetnost, njih napredek v umetnostih in rokodelstvu in gospodarstvu. Njih jezika smo se — vsaj ob-razenci — že za rana učili, in to gotovo ne v našo izgubo. Mi priznavamo, da smo se od njih mnogo koristnega in potrebnega naučili. Pečaje se z njih bogato literaturo smo bogatili tudi svojo, kakor kažejo dela našega Preš-širna, Koseskega in Cegnarja, ki so mnogo izvrstnih nemških poezij po-slovenili. Se denašnji dan se naša dijaška mladež podučuje v nemškem je-ziku; pripoznati moram, da dokler nimamo svojih dobrih učnih sredstev nam-reč v višjih krogih in stopinjah učenosti, da se radi podučujemo tako iz knjig kakor iz kateder v nemškem jeziku.

S tem pa ne moremo potolažiti svojege srca, da nam ni dano v svoji mili materinščini se v vsem potrebnem obrazovati.

Posebno pak je ena stran nemškega podučevanje vredna, da jo po-vdarim ter prav pred oči postavim, namreč pripomoček, ki nam iz nemškega znanja za narodno borbo priha. Brez dobrega poznavanja nemščine bi tako dobro ne poznali nemštva ali tako imenovanega „nemškega duha“, kateri nam v novejših časih toliko prizadeva. — Ravno znanje nemščine in nemštva nam pa podaja neprecenljivo orožje, s katerim sovražne ideje na-sprotnika najbolj odbijamo. Jaz, morebiti nasproti mnogim svojim rojakom, prav živo priporočam, naj se naši obrazenci nemščine, nemškega slovstva in nemške znanosti kolikor morejo do dna naučé, da potem leže nemštvu, kjer koli svoje meje proti nam prekoraka, nasproti stopijo. Ali tudi iz drugih pri-čin, namreč zavoljo visoke obrazovanosti, ki jo nemška književnost ponuja, naj bi se naši učeni stanovi nemščine temeljito učili.

Kakor sem rekel, mi Slovenci častimo Nemce kakor obrazovani nar-rod; ali kar se tiče politike, v tem oziru stojimo proti njim vsaj na straži. Mi Slovenci smo razkrili že mnogokrat svojo istinito ljubezen do Avstrije dobro vedé, da je v njej naša širja domovina, da prav Avstrija po svojem položaji sredi velikih evropskih narodnosti: Nemcev, Slovanov in Romanov — da Magjarsko nepriravno oholost preskočim — ima priložnost vsem tem

pravična biti, da pri spremenjenji te naše Štirske domovine bi padli Slovenci gotovo svojim neprijaznim sosedom v žrelo in da ravno v Avstriji vidimo ohraniteljico majhnih narodov, kokeršni smo mi z mnogimi drugimi. Se vé da nam sedaj Avstrija ni ponudila še vsega, kar za narodni napredek ne-obhodno potrebujemo; teh potreb ne bodem našteval, ker so vsem preznane. Dokler je tedaj našim sosedom Nemcem v srečo mar za ohranjenje in okre-pčanje Avstrije, dotle hočemo z njimi skupno si prizadevati, da Avstrijo po-vzdignemo, da jo storimo srečnejšo, nego je do sedaj bila. Dotle hočemo po-prilikah z njimi pogajati se in paktirati, prepričani, da je med narodi te države treba složnosti, treba porazumljenja, da vedni prepri ne pomagajo ne enim ne drugim, temveč da so v občno pogubo in le v tretjega zado-voljstvo. Mi vemo, da je to težavno in sitno, dostikrat tudi prazno delo: pogajati se z nasprotnikom; ali tudi to hočemo prenašati, kolikor je mogoče in dokler naša čast in naša narodnost škode ne trpi. Dokler bodo naši avstrijski Nemci avstrijsko zastavo visoko nosili, brez hlimbe in brez zakotnih misli, hočemo tudi v politiki z njimi po mogočnosti paktirati.

Prihodnost je neznana in slučajna, in prevideti jo, je človeškemu duhu nemogoče. Našim očem je vse, kar se prigodi, slučaj, ker ne vidimo skrivne ali mogočne vezi, s katero je prihodnje na preteklo prikleneno. Ali to vemo in toliko presoditi smemo, da mogočne ideje, porodišče se v kakem narodu, dosežejo navadno svoj zaželeni vspeh. V nemškem kakor v sloven-skem narodu živi ideja narodnosti, pri obeh teh narodih enako mogočna in krepka. Ta ideja je enemu kakor drugemu enako lastna in v tem oziru si podobna ohraniti si svojo narodnost in kolikor mogoče pomnožiti krog svojega plemena. Do tod sta si oba naroda podobna; ali kar ima priti po-tem, namreč politično vresničenje te ideje, mislita si ga vsak po svoje, ali mo-rebiti si oba svojega konečnega cilja še nista prav svesta. Dosegljivo in videzno nedosegljivo, bližnje in dalnje, mirno in viharo — vse to dela med narodi, zraven mnogih drugih oziror, nejednost, takó da nobeden teh nar-odov ni v stanji, podati jasni in edini načrt tega, kar prav za prav na-mérava. —

Kar se politike nemških držav tiče, toliko vemo iz vsega narodnega gibanja, da po edinosti Nemčije hrepené vse nemške dežele in deželice; ali kakova naj bode ta edinstvo, ali duševna ali pa politična, ali enodržavna ali pa federalistična, o tem si daleko niso edinih misli. Zanimivo je sm-atrati v tem oziru posebno na podmajnske ali južnonemške države: Baden, Virtemberg in Bavarsko. Odkar je praški mir staremu nemškemu „bundu“ kečko prestrigel in ta „bund“ razgual, ter novo, severnonemško zavezo pod pruskim komandom vstvaril, imenovane nemške države ne vedó več ni kod ni kam. Posebno pri adrsesni debati v virtemberški zbornici poslancev se je prav vsa južnonemška razprtija pokazala. Adresa, ki ni ne veliko- ne malonemški stranki zadostovalo, morala se je opustiti. Badenska vlada je s prusko vojaško zavezo storila, ktera je pristopu v severnonemški „bund“ kakor jajce jajcu podobna, in Bavarska — čaka, kakor je čakala leta 1866. Ta država ne vé, ali bi se severni zvezi pridružila, ali pa bi sama južno zvezo osnovala.

In kaj počenjajo naši avstrijski Nemci? Na to vprašanje se bode

## Listek.

### Pismo iz Prage.

V Pragi 6. jan. [Izv. dop.]

Moji slovenski znanci so me večkrat nagovarjali, naj jim v zlato Pragi živé kaj povém o mestu in prebivalcih. Da ustrežem tej želji, hočem popisati oboje in sicer iz stanja, v katerem sem reči sam opazoval.

Gotovo je malo mest, ki bi se odlikovala s tolikimi posebnostimi, ka-kor Praga. Popotnemu, ki le za to potuje, da bi potratil čas in denar, in povsod le na zunanjó bliščobo in krasoto gleda, Praga gotovo ne bo dopa-dala. Praga, če ravno „zlata“, se ne odlikuje po bliščeči zunajni obleki, krasnih po novem zidanih hišah; tem bolj pa se sme Praga meriti skoraj bi rekel z vsakim mestom, kar se tiče njene zgodovine in nje starosti. Praga je stara.

To kažejo že njene stavbe. Nima ga prostorčka, kateri bi ne spo-minjal na kako staro prigodbo, veselo ali krvavo. Praga bo dopadala le onemu popotnemu, ki obiskuje tuja mesta in dežele, da bi se duševno omi-kal, nikakor ne hlastaču.

Kdaj se je mesto ustanovilo, ne da se za gotovo povedati. Prvi za-četek kaže se v one čase, iz katerih so nam le še pravljice znane; vendar pa se imenuje leto 723, čas Ljubišin, kot začetek mestnega zidanja. Ker ne more biti tem vrsticam namen pisati vso zgodovino Prage, naj tukaj le poglavitne reči načrtam in potem pri posameznih oddelkih spregovorim kaj več. Že zgodaj je čutila Praga nadloge hudih vojsk (l. 929, 950, 1041), ko so se češki vladarji branili proti sovražnim napadom nemških vladarjev. Praga je postala mogočna posebno pod Karlom IV. (l. 1346—1378), ki si je mnogo prizadjal za češki narod. Znano je, da je on ustanovil prvo vseuč-lišče na ondašnjem Nemškem in sicer v Pragi (1348).

Koliko je trpela Praga v husitskih vojskah v 15. veku! Koliko zo-

pet v tridesetletni vojski, ravno tudi v sedmoletni in najnovejšem času l. 1866 tudi to je več ali manj znano. Praga je večkrat škodo trpela z ognjem tako l. 1541, ko je velik del Male strani in Hradčanski Grad pogorel. L. 1689 je pogorelo čez 500 hiš v židovskem in starem mestu. L. 1757 je pruski kralj Friderik II. podrobil z svojimi bombami čez 800 hiš. Ravno tako so razsajale večkrat hude bolezni kakor l. 1681 ko je v kratkem času nad 30.000 ljudi pomrlo; tako tudi l. 1713.

Praga je nad 2000 sežnjav dolga in blizo toliko široka, in je še zme-rom kakor v starih časih razdeljena v 4 dele ali mesta in sicer: Staro in Novo mesto na desnem, Mala stran in Hradčani na levem bregu Vltave. Židovsko ali Jožefovo mesto se šteje navadno k Staremu mestu, ravno tako se tudi majhno mestice Višehrad, ki je na hribcu zidano in leži med mest-nim obzidjem k glavnemu mestu šteje.

Tekoj za zidom leži na severu Karlin in proti jugu Smichov, 2 me-sta, ki sta zase svoje občine, pa se predmestja glavnega mesta imenujeta.

Če ravno ne trdnjava je vendar Praga obdana s trdnim zidovjem, skozi ktero je 8 vrat v mesto.

Med obzidjem je 52 trgov (Plätze), 267 ulic in nad 3400 hiš.

Po teh glavnih opombah bom poskusil prepeljavati č. bralca po mestu in sicer od severnega kolodvora, kjer Slovenec stopi v mesto. Gotovo se bo marsikdo čudil, ko bo premislil da iz juga pride, in vstopi v Prago na severni strani. To je mene tudi dolgo motilo in zmerom sem se obra-čal proti vzhodu, ker sem si tam mislil svojo Meko Ljubljano. Še le pozno enkrat sem zvedel kako je ta reč. Kdor je to bral, ne bo se mutoraj treba motiti, ker bo že vedel, ako pride semkaj.

Tekoj pri kolodvoru ni ravno nič posebnega. Skozi Hibernske ulice prideš do „prašnih vrat“ (Pulverturm). Tu precej vidiš spomin na stare čase: črn stolp; posamezni kamni, iz katerih je sezidan, se vidijo, kajti omet se je zrušil s časom. To so edina vrata, ktera so še Staremu mestu ostala. Zidati so jih jeli staromeščani l. 1475; zidana so v staronemški šegi. Skoz

dalo še le s časom določna sodba izreči. Mi jih nočemo sumničiti, in jim nočemo natolcovati, mi hočemo temveč čakati, ali pri tem biti na straži. Ako njim zagotovljenje vseh narodnih pravic v Avstriji ne bode zabranjeno, kar gotovo ne bode, kakor vsaj mi Slovani mislimo, in se njih politični ravnopravnosti tudi „eden las ne bode vsločil“, tedaj mislimo, da nam lahko v vsem pripomajajo, kar bode Avstrijo povišalo in oblažilo. Ali ko bi se zgodilo, da kar posamezne fantastične glave blodijo, da bi Nemci s svojimi političnimi težnjami hoteli mejo avstrijskih držav prekoračiti — česar pa od treznega razuma Nemcev ne pričakujemo — tedaj ne bi več z njimi paktirali, tedaj bi jim v imeni avstrijske reči trdo borbo napovedati morali. Da avstrijsko-nemški narod tega ne misli, kar so nekteri prenapeteži izrekli ali časnikarji raztrobili, tega smo prepričani in v sedajnosti tega tudi ne pričakujemo od njih.

Kakor sem naše slovensko stališče nasproti Avstriji že enkrat načrtal, mi Slovenci ne težimo izven mej naše države, in visoka politika, ki se nam pripisuje, v resnici nima pri nas svojih spoznavalcev. Nam se vseslovanski nameni, kolikor in v čem koli se politike tičejo, zdé le strašila, ktera razvešajo po različnih mestih naši ljubeznjivi nemškovalci, da bi nas pred svetom kakor izdajalce očrnil. Mi dobro vemo, da moč in sila držav, da njih pravi duševni napredek, da sploh prosveta in obrazovanost človeštva ni odvisna od edine velikosti držav. Atile, Džingiskani in Solimani pri vsej ogromnosti svojih držav niso odstranili ranega propada ravno teh svojih državnih tvorov, in tako tudi ruski državi gledé na obrazovanje in napredek ogromnost države po mojih mislih več škoduje, nego koristi. Mi dobro vemo, da je eno občeslovansko državo sicer mogoče v hipu vstvariti, ali nemogoče, ohraniti in držati jo, kolikor menj še le osrečiti jo. Ne mislimo da le povekševanje, temveč tudi obrazovanje in osrečevanje dela države mogočne, ravno to je z velikostjo države vedno težavnejše, ker se upravljanje velikih držav ne da dobro pregledovati. Vseslovanstvo ali politični panslavizem je v mojih očeh — prazna podoba, ktero si slabe duše na stran narisujejo in ktero nam hudobni nasprotniki na čelo natiskujejo, da bi naš narodni življ pod tem ali onim izgovorom udušili. Zato nas Nemci naj ne črne, temveč naj nam verujo, da nam je za Avstrijo, da nam je za ohranjenje in za gojitev naše narodnosti mar, da tudi mi, kakor bi vsi narodi naj delali, mérmo na vedno večje obrazovanje in na večje blagostanje človeštva, da svojo „zastavo“ razvijamo le tedaj, kedar se nam narodnost, naša najdražja svetinja hoče siloma vzeti.

Proti Nemcem hočemo torej pri vsem tem, da jih kakor obrazovani in Avstriji udani narod smatramo, biti na straži. To pa hočemo tako storiti, da se zaradi obrambe svojega narodnega razvitja od njih administrativno ločimo.

O duellantih se trdi, da ti potem, ko so se dobro pomérili, najboljši prijatelji postajajo. Nočem nikakor trditi, da smo Slovenci in Nemci kakoli duellanti, ali tega se nadejamo, da bomo administrativno ločeni bolje in leže in brez menjših preprirov vsak svoj narodni življ gojili, nego združeni in med vednimi prepri živé. Nasprotno se narodi le tedaj najbolj časté in so si najbolj pravični, kedar nijednemu izmed njih ni mogoče, roke in vladanje nad druge raztezati. Ločimo se administrativno in poskusimo vsak po svoje skrbeti za sebe, vsak po svoje blažiti se, in brez dvombe najdemo se kmalu združeni na istem poti k omiki in blagostanju nas samih tako kakor občne nam domovine Avstrije. Svobodno narodno razširjanje in sprava z Nemci kakor z vsemi drugimi avstrijskimi narodi je naše vodilo v mednarodnih zadevah. Svobodnost narodnega življenja — je slovensko vprašanje.

V Mariboru, 10. jan.

Vredništvo nemško-konservativnega „Volksblatta“ v Gradcu je s svojimi razgovori o zedinjeni Sloveniji sklicalo vprašanje na dan svojih predelov, ktere ga že s početka ni znalo voditi, ktere ga zdaj ko mu je prerastlo nad glavo, ne vé odpraviti. Vredništvo je prepustilo vse dotično polje svojim zunanjim sodelavcem in dopisnikom, kteri zdaj, v prav pisani vrsti v „uvodnih člankih“ (sic!) „Volksblatovih“ preobračajo svoje politične kozolce, denes naprej, jutri nazaj; onih, ki so se kazili na stran, niti ne uvrstujemo. Vredništvo nebržno gleda na to kolovratenje in ne reče ne bele ne črne prepušča je listič in njegovo osodo, pa tudi svoje poštenje dobri volji in razumu svojih sodelavcev. Da mora pri taki časnikarski ogledni telovadbi „Volksblatt“ več ko eno Ahilejevo peto pokazati in da bi torej tudi mi imeli več ko eno priliko in razlogov dovolj spuščati svoje puščice proti razsajevemu „Volksblattu“, ko bi hoteli z isto mero vracati, s ktero nam zadnje čase napade meri „Volksbl.“, ni nam treba po vsem tem obirno razlagati. Prepričani, da se bo „Volksblatt“ sedanjega svojega obnašanja še sam sramoval in iz mnogoterih obzirov do svojih naročnikov smo dozdej povprek molčali k „Volksbl.“ nenavarni hrabrosti. Tudi denes bi mu hoteli dajati lep izgled, naj se nameravano hudo ne vračuje z istim hudim in molčali, ko bi ne bil v zadnji številki eden „Volksbl.“ sodelavcev po svojih političnih vajah raznet iz nova strupeno puhal proti hladnokrvnemu „Narodu“ in bi ne bilo sl. vredništvo „Volksbl.“ s svojim molčanjem tega nejnunaškega vedenja odbrilo. Nekoliko časa sem namreč že straši „Volksbl.“ predelih iz „Slov. Naroda“ svojevoljno izpuljen stavek, ktere ga smo o svojem času pisali v obrambo proti „Vaterlandu“. Kakor Ribničan svoje mleko, tako pušča odsihmal „Volksbl.“ vredništvo po svojih sodelavcih brez konca in kraja svojim bralcem na mizo polagati ta stavek: zdaj kislega, zdaj sladkega, zjutraj topljenega, zvečer frišnega, enkrat pinjenega, zadnjič — matranega. Da bi bil „Volksbl.“ razglasil ves naš sestavek v njegovi notrajni zvezi, da bi si bili mogli oni njegovih bralcev, kterim je več do nepopačene resnice, kakor njegovemu vredništvu, napraviti na člankovi podlagi svojo pravo sodbo, tega ne tirjamo, ker je „Volksbl.“ v kljub vsemu svojemu tolikokrat povdarjenemu zastopanju slovenskih koristi že ošabno prezrl važneje slov. stvari n. pr. odprto pismo g. dr. J. Vošnjaka poslancu Lohningerju. Tirjati pa smemo od vsacega poštenega vredništvá, da svojim bralcem vsaj ob kratkem razložijo, kedar, zakaj, kako in proti komu se je pisal stavek, proti kteremu začena sovražno polemiko, da pové, ali se je pobijani stavek pisal kot trditve, kot želja, kot mogočnost, kot pogoj itd., in ktero mesto je imel v pogojnem stavku in vsem sestavku. Gledé toliko razupitega našega stavka bi smeli to objektivnost od „Volksbl.“ vredništvá tem bolj tirjati, ker je poštenji dopisnik „Volksbl.“ sam priznal in vredništvo brez premislila dalo tiskati, da smo „Vaterlandov“ članek, proti kteremu smo tiskali toliko preganjani stavek, smatrali kot odpovedno pismo (Absagebrief) ne le Vaterlandove ampak tudi „Volksblatove“ stranke, poslano zedinjenja tirjačim Slovincem, in ker je omenjeni pošteti dopisnik tudi sam priznal in „Volksbl.“ po njem tiskal, da smo imeli za tako mišljenje mnogo razlogov. Tako objektivno in pošteno vedenje in razlaganje bi bilo odlikovalo vredništvo „Volksbl.“ od perfidnih („Volksbl.“ jih sam tako imenuje) nemških časnikov in dopisnikov; zdaj pa se je slavno vredništvo „Volksbl.“ tej časti vedé ali nevedé odreklo, kakor bi se tudi mi odrekli svojemu poštenju, ko bi hoteli na napade ali tudi na razprave na taki goljufivi podlagi osnovane kaj več odgovarjati, nego povedati; kako reči stojé. Le z obzirom na tiste naše naročnike, ki morebiti tudi „Volksbl.“ beró, moramo denes „Volksblattu“ kakor zadnjič iz teoretičnega, tako denes iz praktičnega federalističnega pogodbopogojeslovja nekaj povedati, česar „Volksbl.“ sam ne bo izduhtal, dokler si ne bo svojega stališča gledé federalistov bolj razjasnil, kakor mu je bilo dozdej mogoče ali volja: Mi federalistično misleči Slovenci poznamo le eno stranko v Avstriji, s ktero se bomo pogajali; ta je velika stranka fe-

te vrata ndprej, in prideš iz Novega mesta v Staro. Hiše so kakor po cellem mestu razen Novega, črne in so prav stare videti. Ako se obrneš na levo, prideš k nemškemu gledišču, ktero ti je vsaj od lani znano, ko su bila okna pobita. Zraven gledišča stoji „Carolinum“, kjer je zdaj vseučilišče. To poslopje je kupil kralj Vencel IV. l. 1383 in ga daroval vseučilišču. L. 1714 se je poslopje predelalo, in izgubilo skoraj vse znamenja prejšnjih časov. Vseučilišče je kakor sem že omenil ustanovil Karol IV. l. 1348. Morda ni nobeno vseučilišče imelo toliko opraviti s politikom kakor ravno to. Ž njega se je prvi glas Wicleffovih nauk razširil po Pragi in od tod po cellem Českem. Po nesrečni vojski na Beli gori je prišlo vseučilišče v jezuitovske roke, kteri so ga po svoje vredili, Ferdinand III. ga je (1653) zopet reformiral. L. 1848 je dobilo sedanjo obliko.

Akoravno je ogromna večina vseučiliščnih poslušalcev česka, vendar se predava na tem vseučilišču več del znanosti le v nemškem jeziku. Povsod je že zadobil česki jezik več ali manj ravnopravnost z nemškim, samo tukaj še ne. Sme se upati, da se bo ta reč po krepkem prizadevanji českega naroda in posebno njegovih voditeljev, kmalu predugačila. — Pa dalje skoz „železne ulice“ na „Staromeški trg“! Na tem velikem trgu stoji visok kameniten steber s znamenjem Marije, postavljenim od Ferdinanda III. (1650) na spomin švedske vojske. — Na desni stoji ravno tako zunaj in notri črna Tinska cerkev s Tinskim dvorom. Zadnji je stal kakor pripoveduje pravljica v 9. stoletji. Ta dvor ima 10 hiš. Česki vojvodi so imeli tu svojo rezidenco. L. 1101 pa ga je vojvoda Bořivaj spremenil v stanovanje za meščane, in prihodke njegove daroval stolnemu kapitelu. Na desni strani skozi „celtnerske ulice“ se pride k „kraljevemu dvoru“. Kdaj se je ta dvor sezidal ni znano. Toliko pa je gotovo, da ga je cesar Janez I. 1335 povekšal. Tukaj so stanovali česki kralji do Vladislava II., kteri je l. 1483 zavoljo nemira zapustil ta dvor in šel na Hradčane. Kraljevi dvor je potem razpadal, da ga je kupil l. 1631 kardinal Ernest žl, Harrach in ga popravil

za bogoslovje. L. 1777 se je pa teologija preselila v „Clementinum“ in kraljevi dvor je postal kasarna, kar je še zdaj.

Od kraljevega dvora skoz „St. Jakobske ulice“ nazaj, prideš zopet na „staromeški trg“ in zdaj si poglej starodavno v gotički šegi zidano mestno hišo (radnico). Tu so se vršile veselice českih kraljev in sploh celega naroda. Da ne le vesele, tudi krvave spomine ima ta stavba na sobi. Tukaj so pometali Husiti svetovalce dvakrat skozi okno l. 1422, drugega marca in l. 1403 24. septembra. Tukaj je dal Ferdinand II. l. 1624 nekaj českih puntarjev na okna obesiti. Kar se tiče starosti tega poslopja ni je mogoče na tanko določiti. L. 1338 je stala tam hiša, ktero je občina kupila za „radnico“. Hiša je dobila stolp, in l. 1399 se je nakupilo še nekaj bližnjih hiš in se tako to veliko poslopje sezidalo. L. 1838 se je popravilo in zadobilo današnjo krasno podobo.

Tu je mnogo starodavnih znamenitosti, kakor: kapelica sv. Lorenca, v kteri so prejšnji svetovalci pred sejami mašo poslušali; potem gotička dvorana za sodbe z bogatim kinčem, in ječa Vencelna IV.

Na stolpu proti izhodni strani je znamenita ura, ki je bila l. 1490 narejena in kaže po starem razdeljenji ure, vzhod in zahod solnce, mesečeve spremembe, zverinski krog (Thierkreis) in več gibajočih se podob kakor: smrt skoro 12 apostelnov i. dr.

Ta umetnost je bila v veliki nevarnosti, ko je bilo mestno svetovalstvo l. 1787 že sklenilo, da se proda za staro železo. Vendar so se je pa potem usmili.

Predno zapustim staromeški trg, naj povem, da ima ta še posebno svojo zgodovino. Naj samo omenim da je bilo tukaj 24 českih borilcev za narodnost, in 21. junija 1621 po vojski na Beli gori ob glavo detih.

Iz staromeškega trga se obrnemo proti jugu. Na levo prideš skozi „žveplove ulice“ k sv. Til-u. Tu te naenkrat obsuje cela množica grdič, umazanih in večidel zelo majhnih oseb, ki Ti tako kriče na uho, da moraš sli-

deralistična, ktere jedro je zdaj v česki opoziciji. Če nas sprejme federalistična stranka, kakoršni smo zdaj, ali kakoršni bomo po storjeni pogodbi, in če se bo tudi „Volksblattova“ nemško-konservativna stranka vedela in hotela porazumeti s federalisti, potem pa nehala na svojo roko politikovati: gotova in vtrjena je tudi zveza med Slovenci in njo. Z akotnih pogodb pa ne bomo nikdar delali, dokler nam federalisti ne dadé tako očitnega odpovednega pisma, kakor so nam ga dali potem pa nekoliko prekalali nemški konservativci, posebno ne bomo nikdar z akotnih pogodb delali z osamljenimi strankami, ktere same priznavajo, da nimajo upanja priti do večine v deželnem zboru, ktere pa vendar mogočno tirjajo, naj se njim in le njim na korist odpovemo svoji slovenski politiki.

Tako umeva sedanje vredništvo „Slov. Naroda“ program, ktereга je marca meseca 1868 leta v porazumljenji z gg. ustanovitelji listovimi poslalo med svet, in misli, da je tudi zdaj še v popolnem sporazumljenji z veliko večino onih rodoljubov, ki so bili naš program prvokrat potrdili. Tega programa smo se vedno zvesto držali in se ga negledé na sovražno kričanje in vihanje držimo še zdaj, vselej pa brez plašča in krinke. Skrivanje in pokrivanje nam more le tisti očitati, kdor si ni upal nikdar brez krinke in plašča pokrivatelja na ulice, in ki ne vé, kaj je prepričanje in pogum razodovati ga, naj tudi sem ter tje kak političen ali naroden rokonačar više ali niže bira začet ali razžaljen s zobmi zaškriplje.

## Dopisi.

**Iz Ljubljane,** 6. jan. 1/2. [Izv. dop.] „Slov. Narod“ je nedavno prinesel dopis iz Vranjskega, v katerem se toži, da je c. k. deželna namestnija v Gradcu slovensko vlogo za potrjenje predloženih čitalničnih pravil z nemškim odlokom povrnila. Res je tako postopanje c. kr. deželne namestnije zoper §. 19. decemberske ustave, kakor je nadalje res, da tudi na Kranjskem c. kr. gosposke §. 19. kaj rade prezirajo. Ne mislim tukaj posameznih takih dogodb pripovedovati, namreč mislim le vodilo priobčiti, po katerem se slovenske vloge, posebno pa one od občinskih predstojnikov ali v slovenskem ali pa v nemškem jeziku rešujejo. To pravilo je tako-le: Zna li župan razen slovenskega tudi nemški, naj se mu ne da na slovensko vlogo nemški odlok. — Lahko bi Vam imenoval več županov, kteri okrajnim političnim gosposkom le slovensko dopisujejo, na slovenske dopise pa nemške odgovore dobivajo, ker znajo tudi nemški. Zarad takega kratenja narodne ravnopravnosti je c. kr. deželna vlada v Ljubljani že tudi od dotičnih županov pritožbe dobila, ktere pa menda niso nič pomagale. Treba bi bilo, da bi se na take pritožbe vodji dotičnih c. kr. uradnj v ostro preiskavo deli, ker zoper svojo službeno prisego ravnajo, ker prisegli so na decembersko ustavo, v decemberski ustavi se pa nahaja tudi §. 19. — Človek ne more drugega misliti, nego da nimajo više gosposke prav nič proti temu, ako se §. 19. ne spoštuje na vse strani. Naj bi se le kak nižji uradnik tako daleč zmotil, da bi kter drug §. decemberske ustave prestopil, ali da bi Nemcu slovenski odlok napisal, gotovo bi črno piko v službeni popis dobil, če ne kaj hujega. — Ne da se tajiti, da so naši ljudje veliko sami tega krivi, da se naša jezikova ravnopravnost tako rada prezira, ker se sami premalo možato za obveljavo narodnih pravic na noge stavijo, ter vse le preveč dobri volji c. kr. uradnj ali pa tistih ljudi prepuščajo, kteri njim kaka pisma ali prošnje na c. kr. gosposke narejajo. Sam poznam več takih dohtarjev (odvetnikov) in drugih pisarjev, kteri z narodno stranjo hodijo, pa vendar le čisto slovenskim ljudem nemška pisma napravljajo. Zakaj tako? Ali iz prevelike postrežljivosti za c. kr. uradnije, ali pa iz nemarnosti in iz strahu pred zamero mogočnih gospodov. To ne sme in ne more dalje tako trajati, če hočemo kedaj domačemu jeziku v javnem življenju pravo neobmejeno veljavnost zadobiti. — Ne bilo bi morebiti napačno, ko bi se imena onih odvetnikov in bilježnikov, kteri se v svojih opraviilih slovenskega jezika poslužujejo, po-

šati, ko bi bil gluhi. Ob enem Te pa vlečejo za roke in obleko klicaje. „Kabat“ „Kleider“ „Kleider“ itd. To je židovski trg ali „tantlmark“. Tu Ti gotovo ne bodo dopadli, že duhi ni preveč prijeten. Pojdiva toraj nazaj. — Ako se obrneš s staromeškega trga na desno, nisi nič na boljem. Pridese namreč v židovsko mesto. Svetoval bi tukaj vsakemu, da bi si vzel seboj „Richfläschchen“, sicer bi utegnil pasti o omedlevico. Tukaj stanuje Adamov rod, ki se z svojo nečistostjo odlikuje od drugih še tako revnih ljudi, kakor noč od dneva. Možki vzamejo vsako jutro veliko vrečo čez ramo in hajd po hišah. In kriče z nekim čudnim glasom, nemec pravi „unartikuliert“: haiwu i, dr. Ženske pa so doma, pa le na ulicah in nadlegujejo vsacega človeka, ki se upa v to mesto. Pustiva jih toraj in pojdiva iz staromeškega trga v dominikanske ulice. Tukaj moraš zagledati tekoj dominikansko cerkev in samostan. Samostan se je začel l. 1301 zidati, in pridala se mu je omejena cerkev. Ta cerkev je v husitskih časih najmanj trpela, ker se je v njej česki pridigovalo. V samostanu je konservatorij godbe. Naproti te cerkve je politehnika. Praška politehnika je najstarejša v našem cesarstvu in znano Ti je, da je le švicarska v Zürichu bolj, nega ta. Napravila se je iz nekdanje inženirske šole, ki je že l. 1725 slovela.

Tehnika je v rokah stanov, t. j. zdaj dežele, toraj se sme reči, da se za njo dobro skrbi. Prejšnji deželni zbor (česki) in ž njim deželni odbor je organiziral tehniko po najnovejših potrebah, in skrbel za najboljše učiteljske moči. Skrbel je pa tudi za ravnopravnost českega jezika, in tako se prednašajo denes vsi predmetje v nemškem in českem jeziku. Da je to posebna potreba, ni treba razlagati, le to naj povem da je 6—700 českil tehnikov in kaci 200 nemških.

Sedanji (nemški) deželni zbor hoče tehniko ločiti v nemško in česko, da bi se študije onim tehnikom, ki poslušajo nekaj nemških nekaj českil obtežile. Tega hvala Begu Nj. veličanstvo ni potrdilo. (Dalje prih.)

časnikih razglašala; — se ve da bi bilo treba tudi imena onih naznanjati, kteri domačemu jeziku trdovratno vrata pripirajo, da bi se ljudje, kteri imajo pri odvetnikih in bilježnikih kaj opraviti, mogli protinarodnih opravnikov ogibati. — Še enega razloga ne smem zamolčati, zakaj se naši kmečki pa tudi gosposki župani v svojih dopisih in vlogah na c. kr. gosposke niso še sploh domačega jezika poprijeli, in ta razlog je, ker mislijo, da bi jih gosposke zarad slovenskega pisanja zavirale, da bi slovenske prošnje ne imele enakega uspeha z nemškimi. Ne vem ravno, ali je ta skrb opravičena ali ne, toliko je pa gotovo, da je še mnogo takih c. kr. uradnikov, kteri se slovenskemu pisanju zmrdujejo; — ali na zmrdovanje uradnikov ni treba nič porajtati, uradniki so od naroda plačani služabniki, oni se morajo postav držati, postava pa veleva, da se mora z narodom v narodnem jeziku obcevat, tedaj: slovenske vloge tudi slovenski reševati. Kdor ravna drugače, ne ravna postavno, kdor pa ne ravna po postavi, naj ga zadene zaslužena kazen. — Pravica mora zmagati.

**Iz Vranjskega** 6. jan. [Izv. dop.] Just. 1) — Popravljenla pravila naše čitalnice smo predložili kakor znano zopet vis. vladi v poterjenje in zraven vložili pritožbo zarad tirjatve po nemški prestavi pravil in nemškega odloka na slovenska pravila in pisma — na visoko ministerstvo 2) ter ob ednem naznanili slav. c. k. okraj. glavarstvu v Celji, da, ker se čitalnica ni prepovedala in je preteklo že več nego 4 tedne — da bo 3. januarja 1869 prvi občni zbor, pri katerem se ima voliti čitalnično vodstvo in se tako čitalnica odpreti. — Slavno c. k. okrajno glavarstvo nam je z dopisom 2. t. m. naznanilo, da se čitalnica prepovedati ne more in da ni zadržkov čitalničnemu odprtju ter nam ob ednem č. g. L. Šventnerja, župana Vranjskega kot c. k. vladnega povjerenika pri zboru označila. — Voljeni so pa: g. Lavoslav Šventner, trgovec in župan Vranski za predsednika, g. J. S. Oset, trgovec za tajnika, ki opravlja tudi dela blagajnika in g. dr. J. E. Lipold, kaplan Vranjski za knjižničarja čitalnice. Časnikov imamo že kakih 20 iztisov, ker je več darovanih. — Veselice bodo te le: 17. jan. beseda, — 24. t. m. tombola in ples, — 31. jan. pa slovesnost odprtja čitalnice, velika beseda in ples, — in 7. febr. tombola s plesom; začetek drugih veselic o 6. uri, pri slovesnosti odprtja 31. t. m. pa o 5. uri zvečer. Za svečanost 31. t. m. se bo izdal tudi še poseben načrt.

Ako ravno je ljubeznjiva „Tagespošta“ rekla: „unsere Čitalnica wird mit neuem Jahre noch nicht eröffnen, — die vorgelegten Statuten hat die h. k. k. Statthaltere nicht bestätigt“ — vendar imamo po našem zdaj že čitalnico! Tagespoštni dopisuni obračajo, kdor ve in zna, pa obrne! — Ali se jim pač v nos kadil

**Od sv. Lavrenca nad Dravbergom.** [Izv. dop.] 3) Slovenski rodoljubi na Štirskem skrbje, kaj da mi Koroški Slovenci počnemo, ker se le redko kdo iz Koroškega v kakem slovenskem časniku oglasi. Prav v srce nas veseli, da na nas mislite, saj tudi naša ljubezen do vas z vsakim dnem raste; le naše razmerje je zdaj tako, da skorej kaj dobrega pisati nimamo. Zraven tega je tukaj tudi gornato, — zato naša dežela „Goroška“ in torej hladnejša, kakor pod Mariborom, Trstom in drugimi mesti za morjem. Vinska trta tukaj spešno ne raste, njeno kaplico si moramo po daljnem potu preskrbljevati in za Dravo gredoče se ona mnogokrat tako ohladi, da bi človek mislil, da je bila z vodo krščena. Te reči in še drugih več je krivo, da tukaj vse bolj počasi raste, tedaj se tudi slovenski duh kesneje razvija. Tukaj nam naši nasprotniki ne kljubujejo tako zlobno, kakor vročekrvni Lahi našim slovenskim bratom doli pri morji, se pa tudi Slovenci proti njim tako krepko ne branijo, kakor kje drugje, vendar pa te dve stranki niste tako mirni, kakor bi si človek mislil, le da bolj na tihem delate. Tam pa tam poskusajo nemškutarji kako prednost nemščini pridobiti, ali pa kakli srenji nemškega učitelja v šolo vrinati, ali to, mislim, jim bo malo pomagalo, ker moč ustajajoče Slave je nepremagljiva. V tržiških spodnjega Koroškega je zdaj neka nova politika na porodu, ta-le namreč: „Mi ne živimo ne od nemščine ne od slovenščine, ampak od kruha, ki si ga v teh dveh jezikih pribirantamo; učimo se obojega, da se nas ljudje ogibali ne bojo.“ Oj ljubi kruhek! za te se vse stori. Nekdaj prevroča ljubezen naših kmetov do nemščine se je zdaj precej ohladila, posebno od tistega časa, ko jim nemška vlada že tako velike dnarna in krvna bremena še vedno na više naganja. Od tistega novega zakona, kteremu nemci „civilische“ pravijo, tukaj zdaj skor nihče več ne govori, tudi se ne sliši, da bi se jih bilo kaj po tem zakonu poročiti dalo; kar priča, da je bila misel (vsaj kar tukajšnji kraj zadene) radi tega zakona le od neke stranke narejena, da se pa ni vsled resnične potrebe med ljudstvom rodila. Tudi pridgarje neke pove vere je bil nekdo v naša bližnja mesta poslal, ali ne sliši se, da bi bili od ljudstva kaj prijazno sprijeti, in misli se, da so to le politični rovarji, kteri pod plaščem novih verskih nauk za neko Avstriji sovražno stranko pot pripravljajo. Nekaj tiste hvale vredne marljivosti, s katero se v sv. Pavlskem samostanu nemščina goji, se zdaj tam tudi na slovenščino obrača. Slovenska matica nima samo več udov v tem samostanu, nego tudi skrbne prijatelje, kteri jej v svoji soseski nove ude nabirajo. Še sliši se celo, da misli če prečastni samostan blagovoljno na svoje stroške stoliclo slovenskega jezika v Celovcu prevzeti in da ima neki za to delo že tudi sposobnega moža v svojem društvu. Slava! če se potrdi. 4) Imenovani samostan zdaj med Nemci stoji, zgodovina in imena tukajšnjih krajev pa pričajo, da so nekdanj tam Slovenci stanovali. Vekoviti duh slovenski je po takem prišel v svojo nekdanjo prebivališče in lastnino, ali mu bo pa všeč, se tukaj prihodnje zopet naseliti, ali pa je le samo zato prišel, da bi tiste ude tega samostana obiskal, ktere je mati Slava obilno tukaj sem poslala, to se ne ve.

1) Se nam bo prav ustreglo, prosimo.

Vredn.

2) To je prava pot, tako naj se enkrat skaže ali je §. 19. resnica ali ne? Vred.

3) Po prav neljubem slučaju zakasnjeno. Po vzajemnem pravopisu ne moremo tiskati ker nima naša tiskarna potrebnih črk. Vrd.

4) Kolikor nam je znano, je istina, kar pripoveduje častiti naš dopisnik. Št. Pavelski kapitular g. Fr. Pirč, rojen Kranjec in iskren Slovenec, zdaj sluša na Graškem vseučilišču filozofične predmete in se posebno pridno peča s slovenščino, ktera bo torej nekdanj na celovski gimnaziji prišla v najboljše roke. Vredn.

**V Pragi**, 8. jan. [Izv. dop.] Ni dolgo tega kar je umrl Peter Fastez znani agitovalec iz 48 let, in večeraj so pokopali drugega bolj znane- ga narodnega moža in češkega pisatelja, namreč Emanuela Arnold-a. Em. Arnold je bil rojen v Mnihovem gradu (Münchengrätz) leta 1800 in je bil gospodarski uradnik pri knezu Rohan-u. Leta 1840 je prišel v Prago, kjer se je tekoj začel pečati s politiko, posebno narodno. Ko so se hotli l. 1846 naseliti zopet Jezuiti v Pragi, je spisal brošuro: „Proti jezovitom“, ktera je tako dopadla, da se je v kratkem poprodalo 20.000 iztisov. Ta knjižica je bila kriva, da je bil Arnold obsojen 7 mesecev sedeža, ktere- ga je srečno pre- stal. Leta 1848 tudi njemu ni dal njegov duh miru, in pridružil se je po- litičnim agitovalec- em. To leto je spisal „Co jest konstitu- ce“, izdaval „Občan- ske noviny“, pazneje tudi življenjepis Husov. — Stopil je v družbo evrop- ejskih demokratov in ker so bili ti povsod preganjani, moral jo je pobe- gniti v Pariz; od tod v Lipsko, kjer so ga Saksoni izdali avstrijski sodnji. Ta ga je obsodila k smrti. Pomiloščen je bil na 20 letno ječo. Do leta 1857 je bil zaprt na trdnjavi Kufstein, bil na to amnestiran in v Celju in Blaku in- terniran, kjer je živel do lanskega leta. Njegova bolehnost je bila kriva, da je prišel zopet v Prago in sicer v mestno bolnišnico, kjer ni smel nihče z njim govoriti (Siechenkaus), na Karlovem, kjer je 4. t. m. umrl, in večeraj popoldne je bil njegov velikanski pogreb. Že dolgo pred namenjeno uro (3. popoldne) se je zbrala velika množica, večidel le narodovci, (razun nekterih ki se imenujejo „spitzeln“), ki so mu darovali vence (blizo 15) s trakovi s slovanskimi barvami. Med darovanimi venci je bil eden z Mnihovega grada, eden ameriškega kluba, eden čeških demokratov, kmetov iz pod „Ripa“, od onih ki so bili l. 1848 z njim enacih političnih mislih, od akademičnega bralnega društva in družih. Predno se je truga vzdignila, so pele pevske družta žalostinke.

Okolo truge so svetili češki pisatelji, za trugo češki studentje. Brez- številna množica ga je spremila, tako, da so bile prenapolnjene vse ulice, po kterih se je sprevod gibal.

## Politični razgled.

Poslanska zbornica se 15. t. m. zopet snide. Na dnevnem redu stoji med dragim manj važnim Roserjev nasvet, naj se v fabrikah skrajša čas, kolikor morajo delavci, posebno otroci delati, poštna pogodba s podonav- skimi knježevinami in drugo branje osnove kazenskega zakonika o zločinih in pregreških. §. 19. še zmerom noče na dnevni red. Čemu tudi, saj komaj nekteri Slovenci vedó, da je ta §. kje na svetu.

Na Skenejevo interpelacijo zaradi Dalmacije bo cislajtansko mi- nisterstvo bojda v kratkem odgovarjalo drž. zboru in vedo nekteri listi pripovedovati, da bo odgovor po tem, da bodo poslanci zadovoljni ž njim. Pri sedanjih poslancih je to že mogoče. Dr. Brestel hoče menda razlagati drž. zboru nesrečo v Vielički.

Nemški listi, ki zajemajo iz uradnih virov, trdó, da stopita stírski poslanec in deželni odbornik dr. Stremayr in nemško-češki poslanec in mar- šalekov namestnik dr. Banhans v državno službo in sicer v ministerstvo, in da bo to konec tistih reform, o kterih se je že toliko časa govorila, a ničesar ne videlo. O Stremayru je znano, da je Slovencem protoval, kjer- koli mu je prilika nanašala. Bo pa zopet ljubezniva reforma to! Na kako slabem glasu je Banhans na Českem, je tudi znano. S takimi možmi na čelu se bo dejala slaba sprava z narodi.

Gališki „Czas“ obžaluje da je ministerstvo sklenilo, ne predlagati gališke resolucije državnemu zboru. „Czas pravi, da se bo Galicija v poli- tičnih zadevah po tem vedela, kako bo ministerstvo odgovorilo na interpe- lacijo, ktero bodo stavili gališki poslanci v državnem zboru. Da vendar Ga- licija s zdravimi očmi noče videti in vedno le omahuje in od sedanjega mi- nisterstva pričakuje, da se bo ustrelo gališki resoluciji!

Zapovedniški jezik in hrvaško-slavonski deželni brambi bo po zaukazu zagrebskega generala zapovedništva hrvaški. Radovedni smo, kako se bo zaukazovalo slovenskim bramborcem!

Iz Zagreba se brzojavlja: Banalska konferencija je določila, da bo samo ban odgovoren deželnemu zboru. Na mestu nasvetovanih državnih tajnikov naj se ustanové le banovalski svétniki kot predstojniki posameznim vladnim oddelkom.

Brž ko ne bo v enem predmestji Pesti voljen v časnikar Maks Falk za ogerskega poslanca. Falk se je še le zadnje čase naučil mag- jarskega jezika, dokaz da so Magjari revnejši na političnih kapacitetah, ka- kor bi človek po njih kričanja mislil.

V kupčijskih krogih dunajskih se pripoveduje, da si je Romanija na Dunaji naročila veliko številno vojni- h potrebščin razne vrste, razen pušk in kanonov, kteri jej dohajajo iz Prusije in Rusije.

Še zadnje dni so imeli uradni časniki vseh evropskih vdeleženi- h držav zaradi konferencije v Parizu toliko preklicavati in popravljati, da že to samo na sebi dovolj kaže, kako zelo so si posamezne vlasti navskrižnih misli in kako malo je od konferencije sploh pričakovati. Eden francoskih listov je šel celo tako daleč, da je kot popolnoma gotovo pripovedoval, da ima konferencija le namen vso vojsko med Turki in Grki le lokalizirati, t. j. omejiti le na te dve vdeleženi državi, in zagotoviti, da se ne bo nobena nevde- ležena država v to zadevo vtikala, naj se že razvije tako ali tako. Navadne človeške narave se pri takih diplomatičnih razjasnilih le vprašujejo, čemu se je delal ves veliki hrum zaradi konferencije; ali bi ne bila mogla vsaka ne- vdeležena država tekoj spočetka pometati le pred svojim pragom? in pustiti, da bi bile zadeve na vzhodu se razvijale, kakor se bodo same rade razvijale? Sicer tako jezični telegraf nam ni dozdaj nič gotovega še povedal o konfe- renciji. 9. t. m. ob 4. popoldne so se imeli sniti pooblaščen- ci raznih držav v francoskem ministerstvu zunanjih zadev in sicer v isti dvorani, v kateri je

bila zbrana konferencija leta 1856, da bi pregledali, ali so pooblastila ve- ljavna ali ne. „La France“ trdi, da se kretensko vprašanje ne bo pretreso- valo in tudi ne sprejemalo razjasnilno pismo grško v tej zadevi. Zandnje dni se je sicer trdilo, da hočeta Francija in Anglija v Atene poslati svojo po- sado; zdaj je v francoskih listih brati, da temu ni tako; kako malo mirov- nega upanja vsa koferencija že v svojem početku daje, viditi je iz tega, da je turški kupčijski minister na potu v zapadno Evropo, da bi dobil denarja na posodo, za ktere- ga hoče svoji državi nakupiti pušek novejš- ege. Mirovno se menda tudi ne glasi, če se ogerskim listom iz Belegagrada poroča da po- šilja Turčija svoje najboljše častnike v Bosno in da kopiči orožje v okrajinah Srbije sosednjih. Da je mera nemira polna, pripoveduje se še povrh, da se tudi Italija oborožuje in na vojsko pripravlja. Po florentinskih brzojavnih sporočilih je namreč italijanski vojni minister po okrožnici svojim prefektom zaukazal, naj skličejo vse častnike in podčastnike, ki so na nedoločen čas na odpustu. Tako vojaški so tudi glasovi iz Grčije, kjer sta se napravila na zapadni in vzhodni granici dva vojaška taborja, klerima sta dva najboljša grška častnika zapovednika. Ravno tako je upor na Kandiji še popolnoma delaven in je razposlala začasna vlada nov protest na tuje konzule.

Javne zadeve na Španjskem se od dné do dné bolj kalé. Za- nesljiva privatna sporočila javljajo, da se v jugu in severu snujejo zarote in skrivne zveze različnih namenov. Te dni je bil generala Prima poročnik v Parizu, in je na vprašanje, kaj hoče začasna vlada tem skrivnim namenom nasproti storiti, hladno odgovoril, da bo vlada vse stavila na to, da s krep- ko roko (t. j. z vojniki, puškami in kanoni) vduši vse protivladno gibanje, naj bo že te ali one barve. Nov dokaz, da ljudski možje ne rastó prepo- gosto pod nobenim podnebjem.

## Razne stvari.

\* (Iz Ptujске čitalnice) se nam piše: Društveno gibanje in veselo življenje se zopet začena. Pri zadnji veliki skupščini je bil za rav- natelja naše čitalnice izvoljen gosp. Ivan Schönwetter, c. kr. bilježnik, ker je mesto ravnatelja čitalniškega po slovesu gosp. Herman-a bilo izpraz- njeno. — Po zimskih večerih se bodo po odborovem sklepu vsako sredo zvečer ob 8 smih imeli znanstveni govori, ki so razdeljeni med čitalniške ude. Prihodno sredo 13. bode govoril č. gosp. Božidar Rajč „o značaji in omiki Slovanov poprek.“ Oznailo se je tudi precej drugih govornikov, ki še predmete naznanili niso; gosp. dr. Geršak bo govoril „o zlatu in srebru.“ — Kakor čitalnicam sploh, je tudi naši čitalnici treba se včasih ozirati tudi na tisto točko društvenih pravil, ki obeta duševno omiko društvenikov. Zato se lepo vabijo naši čitalničarji, da zdatno podpirajo društvo dose- gati ta lep namen. Novi odbor je že izdal in razposlal sledeči načrt veselice in dvorani narodne čitalnice ptujске v zimskem času leta 1899: 17. januarja: ples; 2. februarja; beseda v sponin Vodnika, potem ples; 28. februarja, tombola; 14. marca, tombola; 11. aprila, ples. Začetek vsig- dar ob 7½ uri zvečer. Vsaki torek je streljanje s puščami na tarčo. Gle- diščne igre se bodo v posebnih listih oznanovale.

\* (Narodno gibanje.) V seji 30. decembra 1868 je soglasno sklenil srenjski odbor Kastavski, da mora občinski urad vsem uradnjim v domačem slovenskem jeziku dopisovati. Naznanja se nam, da je ljudstvo tega sklepa prav veselo. Živili Kastavčani!

\* (Bataljon slovenski v tržaški okolici) ostane bram- bovski bataljon. Uredjen bode drugači nego je sedaj in dobode častnike iz armade. („Prim.“)

\* (Novim učiteljem) in duhovščini v tržaški okolici je mestni magistrat prepovedal vpisati se v čitalnice. Ali smé vpraša „Primorec“ ma- gistrat to storiti? Iz ktere- ga vzroka je to storil? Tu magistratu naravnost povemo, da stopa čez vojence, kajti on nima oblasti samovoljno take pre- povedi dajati. Ako pa ta samovoljnost le iz nekterih magistratnih uradnikov izhaja, naj jih župan ali kdor je za to postavljen zavrne. — Omenjeno pre- poved si je novi učitelj v tržaški okolici tako v srce vtisnil, da je, nedavno nekemu kmetu rekel: Rad bi se vpisal v vašo čitalnico, a v italijanski službi sem in ne smem se zameriti mojim vikšim. — Gospod učitelj! okolica vas plačuje, torej niste v italijanski službi. V Vilharjevem koledarčku se čita: Slovenec! bodi Slovenec, ali pa pojdi rakom žvižgat!

\* (Prof. Vatroslav Jagić), pravi član jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti, izvoljen je za člana dopisnika, carski akademiji za na- uke v Peterburgu.

\* (Iz Reke) se „Dom.“ piše: „Zdaj, ko so dosegli Rečani svoj na- men — da so se združili z „brati Ungheresi“ utegnil bi svet misliti, da ži- vimo tukaj v raji; a ni tako. Ni najmanjše prorokovanje naših magjaronov se ni še vresničilo; nasprotnih dejanj pa opazujemo vsak dan. Ni torej čudo da se je ohladila vroča kri že marsikteremu magjorofilu. Morda se bode pri- hodnji mesec o voljeni državnega poslanca za ogerski zbor naše mesto kaj bolj oživilo. Priprave se že delajo za prejšnjega poslanca g. A. Radič-a, pa bode težko kaj, ker je izgubil pri večini še tisto mrvco zaupanja, ki ga je popred težival. — Na mesto dosedanjega, manjšega števila novincev morala bo postaviti za naprej Reka z malo okolico cel batalijon honvedov s štev. 79. — Železnici, po kterih zdihuje Reka že toliko let, se res že — ne de- late, in Bog ve, kedaj se boste! — Davki so zmerom večji, a zaslužki se kr- čijo. To je žalostni stan denašnje Reke.

### Listnica vredništva.

A. Ž. vik. v Tom.: Ne odprta ne skrita sredstva nas ne bodo prisilila, da bi tiskali članek, ki ne odgovarja tirjatvam, ktere mi stavimo do spisa javnosti namenjenega. Celó novo pa nam je, da bi moral časník s tem dokazovati, da spis ni za tisk, da bi ga sam izročal tisku. — Jak. Janežić v Cirknici: „Slov. Gospodar“ velja 3 gl. na leto, 1 gl. 56 kr. na pol leta. Razgovore pošljemo. — G. J. K. v L. Sem ter se tam bodo dobri dopisi iz Vašega kraja prav po volji, preprosti dopisi iz obskurnih krajev pa ne mo- remo rabiti, celo pa ne jih honorirati. Po Vašem pismu soditi, bi bili sposobni za kako boljše publicistično delo. Obljubljajena prosimo!